

DOKKEN. CITY OF LIFE. LIVETS BY.

FNs 17 bærekraftsmål er verdens oppskrift for hvordan vi kan oppnå en bedre og mer bærekraftig fremtid for alle. Målene adresserer de globale utfordringene vi står ovenfor, med likeverdig vektning på sosiale, miljømessige og økonomiske hensyn. De 17 målene er tett sammenkoblet, og FN presiserer at hvert av dem er like nødvendig å oppfylle, og at alle skal være oppfylt innen 2030. Vår ambisjon med Dokken er å skape en rollemodell for bærekraftig bydelutvikling. Det vil gjøre Bergen mer attraktivt i inn og utland, Dokken kan bli en destinasjon som kan tiltrekke seg spennende miljøer, beboere og næringsliv.

For å operasjonalisere bærekraftmålene til bydelutvikling, gjennomførte UN-Habitat arbeidet «New Urban Agenda» i 2017, utarbeidet av over 30.000 deltagere fra 167 land. Her pekes det på at urbane løsninger er en nøkkel for videre eksistens. Derfor har verden gått sammen om «2030 Agenda for Sustainable Development», «The New Urban Agenda» og FNs bærekraftige utviklingsmål. Dette forplikter oss alle, også i Norge. Alle norske byer, bygder og tettsteder må tilby svarene verden trenger.

For å svare på bærekraftmålene, må vi skape helhetlige, tverrfaglige og bærekraftige føringer og muligheter. Med Dokken har vi muligheten til å lede vei, ta en tydelig posisjon, og ta et nasjonalt ansvar for løsningene som trengs internasjonalt. Vi ønsker at Dokken profileres som en livspositiv bydel som tar alle FNs 17 bærekraftsmål på alvor. En bydel med konkrete løsninger, der alle mennesker har like rettigheter og samme tilgang til mulighetene naturen og byen tilbyr. En by som bidrar til å øke biologisk mangfold, livet på land og livet under vann. En bydel alle har råd til å bo i som muliggjør større forståelse mellom mennesker, og mellom menneskene som bor der og naturen rundt. En bydel som bidrar til å flytte grenser, bidrar til en ny kurs for å oppnå likeverd, verdighet og økt forståelse for oss selv og andre.

Oppsummering og arbeidstittel for dette mulighetsstudiet, er også vårt forslag til en kommuniserbar posisjon for Dokken, som er like samlande i byen, som ute i verden - CITY OF LIFE. LIVETS BY.

Mål:

På Dokken skal Bergen kommune arbeide for å oppfylle alle FNs 17 bærekraftsmål og ta posisjonen som en rollemodell for bærekraftig bydelutvikling. For å synliggjøre bærekraftig fokus har vi gjennomført en bærekraftskartlegging (se til høyre) av Dokken i dag. Metodebeskrivelse finnes i vedlagte A3 mappe.

For å nå overliggende mål har vi omformet FNs bærekraftsmål i tre kategorier, og syv konkrete og målbare mål:

Sosial Bærekraft

Dokken skal bli Norges mest mangfoldige bydel, og gjenspeile byens diversitet. Utvikling av Dokken skal baseres på Norges mest spennende medvirkningsprosess. Dokken skal ha et mangfoldig boligområde hvor sosial bærekraft også innebærer rimelige boliger for folk med vanlige inntekter.

Miljømessig bærekraft

Dokken skal utvikles som en klimanøytral bydel basert på sirkulære prinsipper. Klimanøytralitet omfatter både konstruksjon, produksjon, materialbruk og transport målt i et livsløpsperspektiv.

Dokken skal utvikles som en livspositiv bydel, der menneskelig og biologisk skala gis prioritet.

Økonomisk bærekraft

Bergen kommune skal sikre at tomtene ikke blir så dyre at de hindrer utvikling av boliger for alle. Bergen kommune skal sikre at det tilrettelegges for et mangfold på gateplan i hele utviklingsfasen. Bergen kommune skal velge en gjennomføringsmodell som ikke blir for rigid å jobbe med i en verden i forandring. Vi må sikre at det finnes fleksibilitet og kvalitet gjennom hele plan og utviklingsfasen.

Overliggende bærekraftig kartlegging

Vi har gått gjennom alle foreslåtte strategier og tiltak i arbeidene:

- Visjon dokken
- Mulighetsstudie Bergen Havn
- Utviklingsprogram Marin Klynge
- Mulighetsstudie Bergen Havn på Ågotnes
- Havbyen Bergen
- Arkitektkonkurranse Møhlenpris kaiene

Vi har strukturert tiltakene etter hvilket/hvilke bærekraftsmål de omhandler (satt % deltagelse per mål, et tiltak har 100% til sammen, som kan deles på flere mål). Rosen øverst til høyre er en visuell representasjon av bærekraftig fokus på Dokken frem til nå.

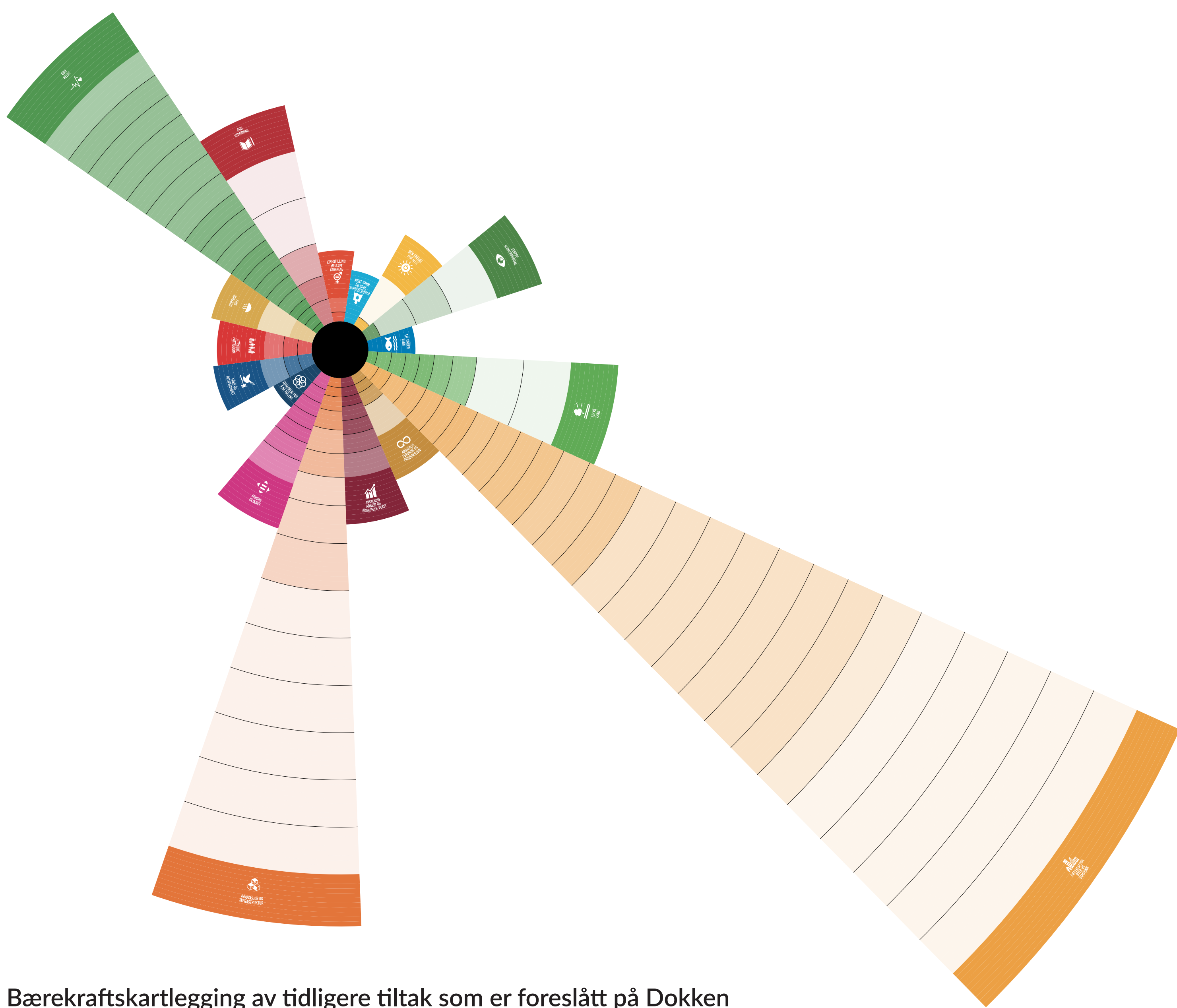
Funn

Vår analyse viser tydelige trender: Det er til nå jobbet mye med tiltak og strategier innen målene. God helse, Innovasjon og infrastruktur og bærekraftige byer og samfunn. Det er jobbet lite med - Likestilling mellom kjønnene, ren energi for alle, utrydde sult, fred og rettferdighet, utrydde fattigdom, mindre ulikhet og ansvarlig forbruk og produksjon. Det er ikke jobbet med - Rent vann og gode sanitærforhold, Livet under vann og Samarbeid for å nå målene.

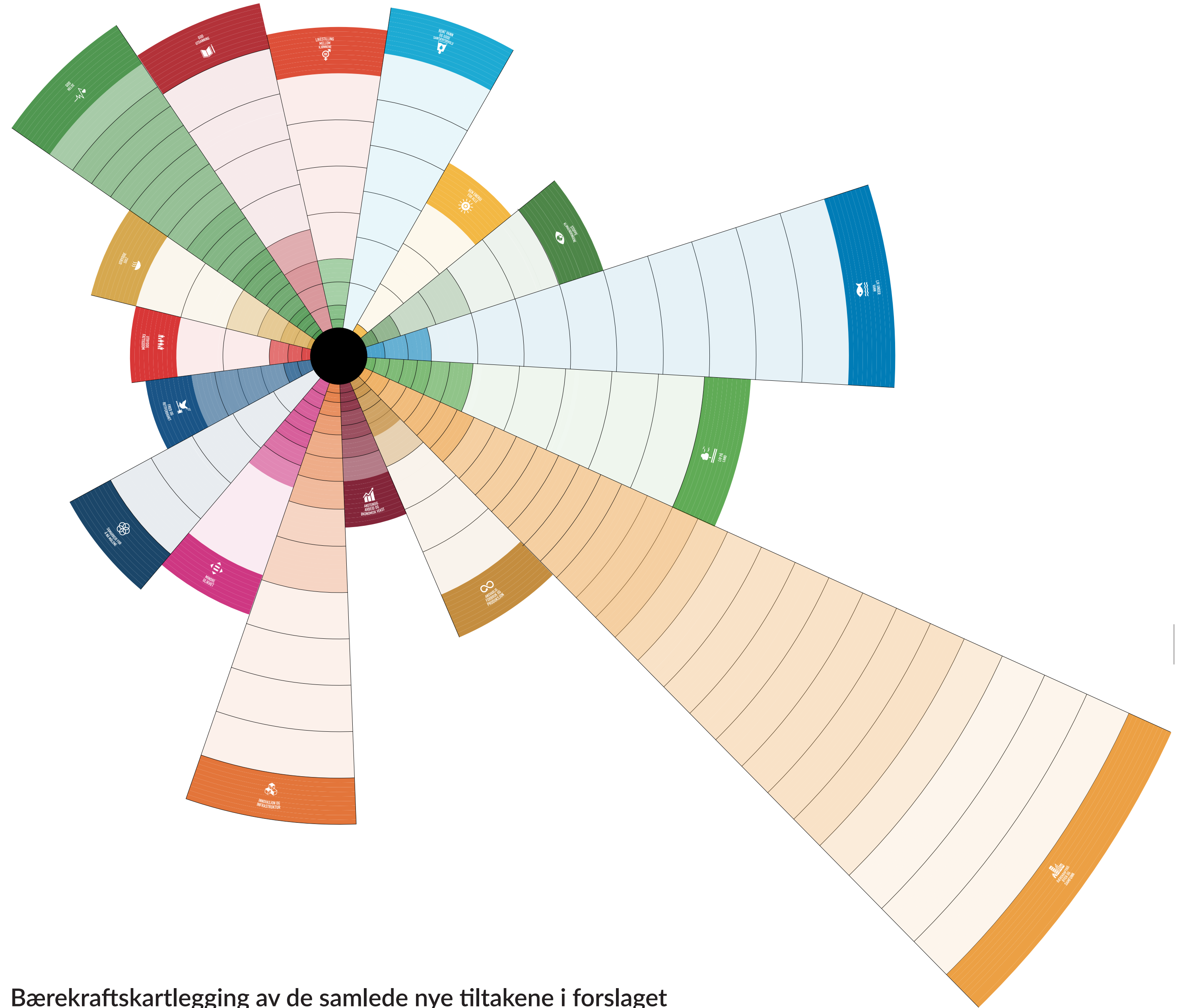
Utvikling av strategier

Vårt parallelloppdrag på Dokken har tatt tak i våre egne mål, og knyttet tydelige og målbare strategier til dem. Videre har vi vist tiltak som kan bli realiteter dersom Bergen kommune gjennomfører strategiene vi har synliggjort. Vi har lagt særlig vekt på egne funn i den bærekraftige kartleggingen, og viser med dette hvordan et slikt verktøy kan bidra til å justere kursen i et utviklingsprosjekt.

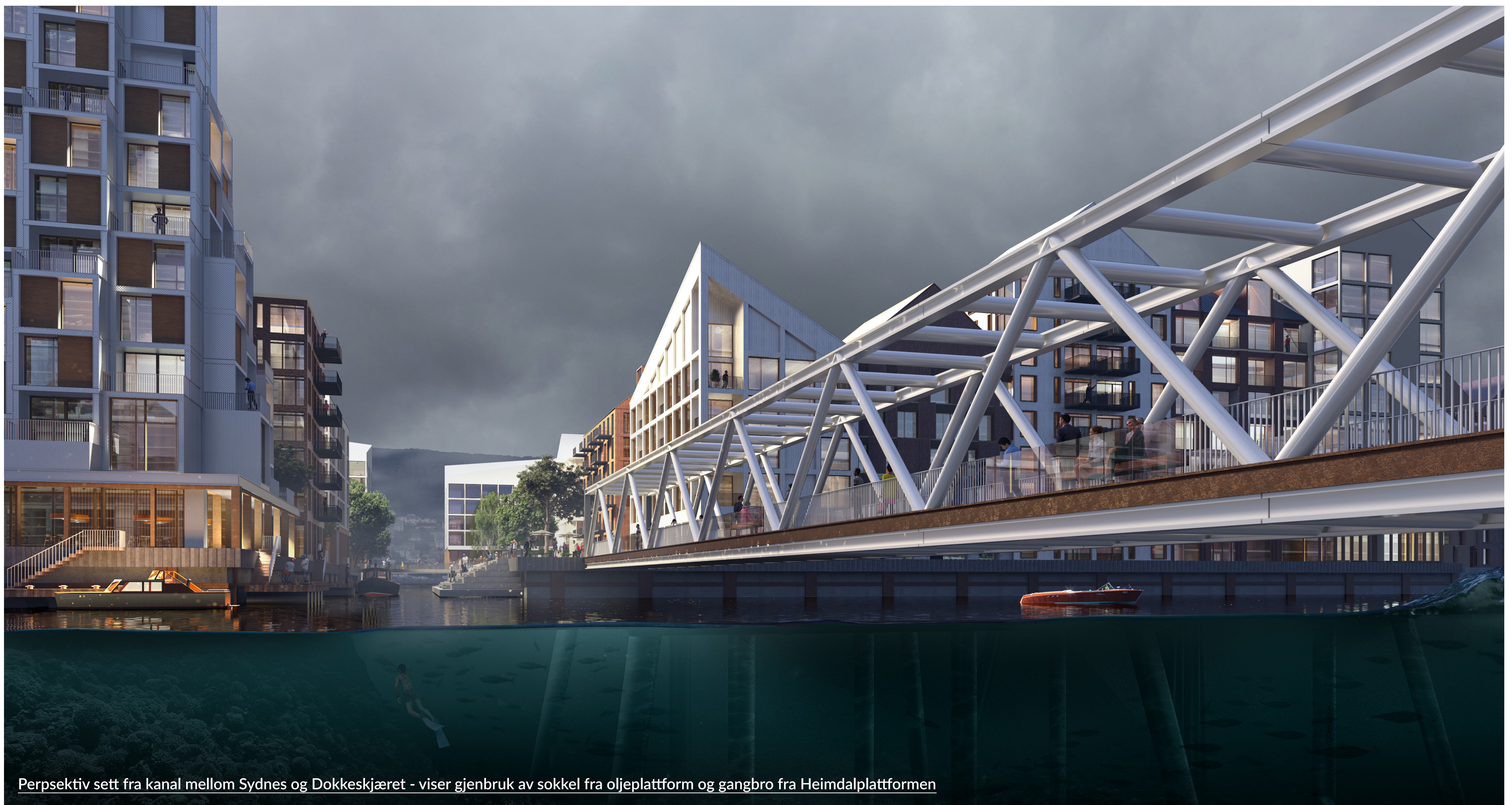
Vi har gjennomført en ny bærekraftig kartlegging, der vi inkluderer viktige strategier og tiltak fra dette parallelloppdraget. Rosen til nede til høyre er en representasjon av denne innsatsen.

Bærekraftskartlegging av tidligere tiltak som er foreslått på Dokken

Bærekraftskartlegging av de samlede nye tiltakene i forslaget

Perspektiv sett fra kanal mellom Sydnes og Dokkeskjæret - viser gjenbruk av sokkel fra oljeplattform og gangbro fra Heimdalplattformen

UTVIKLINGSSTRATEGIER

Roma ble ikke bygget på en dag. Vi foreslår å få vedtatt en overliggende strategi som definerer mål, verdier, og føringer for Dokken i en tidshorisont på 30 år. Den skal gi rom for fleksibilitet, men sikre at ambisjonene og posisjonen ikke mister sin gnist og relevans i utviklingsperioden.

VPOR som styringsverktøy

For å sikre fleksibilitet anbefaler vi Bergen kommune å gjennomføre en VPOR (veiledende plan for offentlig rom) i stedet for en områdeplan. VPOR gir overordnede rammer for utforming, programmering og avgrensning av offentlige rom, kan avsette eiendommer til utvikling samt byggehøyder og utnyttelse.

For å sikre god gjennomføring anbefaler vi å dokumentere utviklingen hvert år, definere læringspunkter og forslag til justeringer av planene.

Sosiale Bærekraftstrategier

For å sikre en mangfoldig bydel og medvirkning foreslår vi:

- At til de ulike tomteområdene (identifisert i VPOR kartet) skal det utvikles tomtestrategier for ikke-kommersielle boligutviklere, som kan implementeres i kombinasjon med vanlige markedsbaserte utviklingsmodeller.
- At tomtene som utvikles må være av ulik størrelse for å sikre at mange utviklere kan delta.
- Å utvikle en digital allmenning/møteplass og en fysisk møteplass (Citizen Assembly) for å inspirere, sikre engasjement og bred medvirkning i utviklingen av Dokken.
- Å videreutvikle kommunens arbeid innen «bopilot» m.fl., for å identifisere områder for boligsosial eksperimentering på Dokken. Lage en strategi for en inkrementell utvikling på deler av områdene på Dokken der transformasjon, fleksibilitet, tilpasningsdyktighet og foranderlighet blir viktige styrende prinsipper.
- Det skal finnes en stor bredde arbeidsplasser i Dokken som oppstarts bedrifter, lettindustri og handel på bakkeplan.

Miljømessige bærekraftstrategier

For å sikre at Dokken blir klimanøytral og en rollemodell for miljøvennlig byutvikling anbefaler vi å legge føringer for:

- Resirkulering, oppsirkulering og gjenbruk for hele Dokken-utviklingen. Og at byggene følger TEK 17.
- Å ha sammenhengende grøntområder som skaper gode opplevelser og godt mikroklima for mennesker og dyr. Lokal matproduksjon styrker den sosiale bærekraften ved felles opplevelser, en grad av selvforsyning og en ivaretagelse av lokale ressurser.
- At sirkulære kretsløp etableres for masser, materialer og konstruksjoner, energi, vann, avfall som biologiske ressurser og næringsstoffer
- Å redusere transportbehov gjennom føringer for arealplanlegging, dekning av behov lokalt (skole, barnehage, arbeidsplasser, kulturtilbud, fritid, mm) tilretteleggelse for gang og sykkel, mobilpunkter osv

- Å bli selvforsynt på energi, termisk og elektrisk til stasjonære formål gjennom bruk av batterier, termisk akkumulering samt digitale løsninger for stasjonære og mobile formål. Vi anbefaler at Bergen kommune tar initiativ til å bygge et kompetansemiljø som kan samle inn data, evaluere og gi råd til myndigheter, befolkning og næringsliv. Det kan tilrettelegges for forskningsmiljøer, klynger, fellesprosjekter mellom relevante aktører mm. Skape nytt land og kunstige rev, med miljøvennlig oppsirkulering av maritimt stål.

Økonomisk bærekraftstrategier

For å sikre bærekraftig utvikling og fleksibilitet anbefaler vi:

- At Bergen kommunes inntekter og utgifter ved utvikling av Dokken, utvikling av ny havn på Ågotnes og fjerning av forurensede masser på Dokken skal være et null-sum prosjekt.
- Å tilrettelegge for en gjennomsnittlig utnyttelse på 300 %-BRA på de byggbare delene av området (netto ca 50% av tomtearealet) for å sikre inntekter som kan dekke utgiftene.
- Å arbeide for å øke inntektsgrunnlaget ved å skape nytt byareal ved hjelp av skånsom utfylling (maks 30 dybdemeter) og gjenbruk av maritime konstruksjoner.
- At Dokken gir muligheter for inntjening i enkelte av uterommene, og i førsteetasje og sokkeletasjer i bygg ved å gi føringer for fleksibilitet i brukstillatelser.

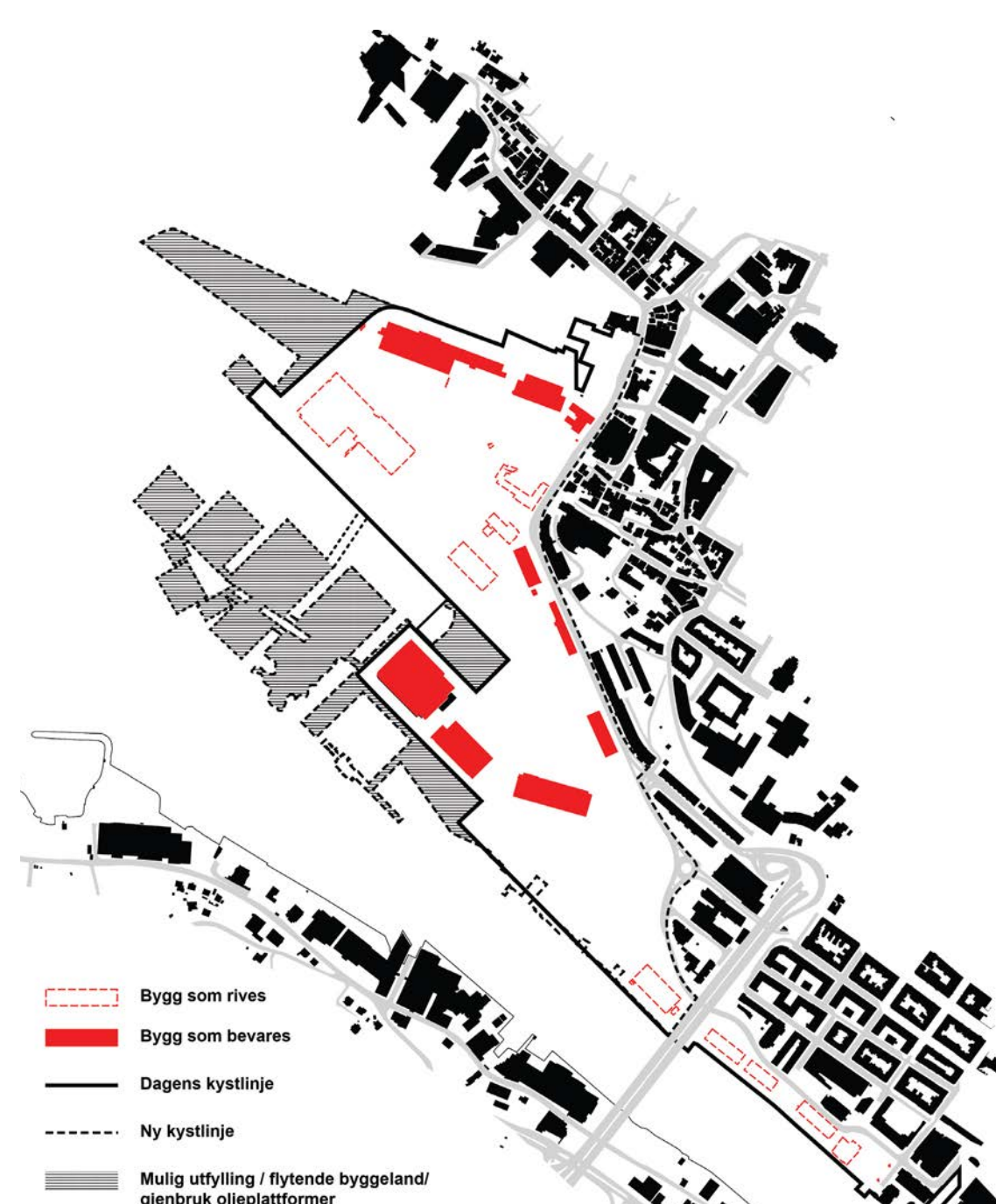
VPOR

VPOR (Veiledende plan for offentlig rom) er ofte en oppfølgingsoppgave i et planprogram men utarbeides også samtidig med et planprogram og gir grunnlag for rekkefølgekrav i oppfølgende reguleringsplaner og privat/offentlig samarbeid og utbyggingsavtaler. For oss danner VPOR utgangspunktet for å kunne lage en fleksibel og tilpasningsdyktig offentlig styring på Dokken.

Planen skal definere prinsipper og retningslinjer som må følges opp i videre konkretisering av det offentlige rom. For Dokken er det da nødvendig å angi nøkkelprosjekter som bør kostnadsberegnes som del av videre arbeid med gjennomføring av planen. Planen skal vise en helhetlig og strukturerende gate-, torg- og grøntstruktur i planområdet, og danner ryggraden i den økonomiske bærekraften samtidig som den sikrer avgjørende sosial og miljømessig kvalitet.

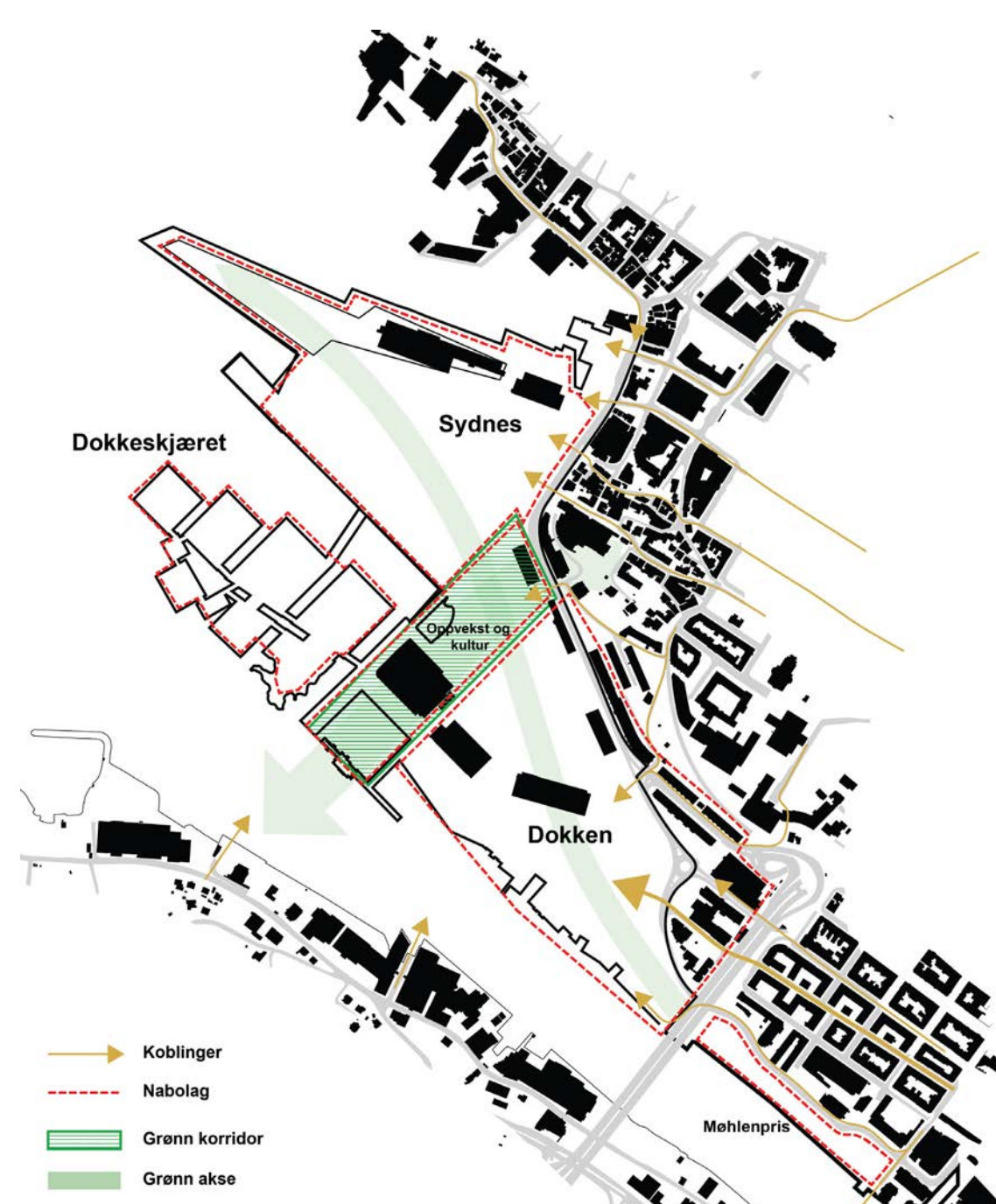
I en VPOR er det naturlig å definere en rekke oppfølgingsoppgaver og utredninger i forkant av detaljregulering av de ulike tomtene. Her følger vårt forslag til uttak på et VPOR kart som danner videre grunnlag for tiltak og visualiseringer i dette parallellopdraget.

Overordnet grep og struktur

BEVARING OG UTVIKLING

En rekke bygg på Dokken ønskes beholdt for bevaring og transformasjon. Dagens kystlinje blir bearbejdet og utviklet blant annet ved utfylling og gjenbruk av deler fra oljeplattformer til konstruksjoner å bygge boligområder på.

NABOLAG

Vi har identifisert noen nye nabolag både basert på eksisterende stedidentitet og utfyllinger og nytt land på Dokkeskjæret, en grønnkorridor og et forslag til en ny grønn akse på langs.

EN GRØNN BYDEL VED FJORDEN

Vi viser nye grønne akser og boligområdenes gårdsrom, kontakten med fjorden og en havnepromenade som byr på opplevelse og aktiviteter og tilgang til sjøen for alle bydelens innbyggere.

EN BYDEL FOR GÅENDE

Et kart som viser hvordan Dokken i all hovedsak blir en bydel for mange trafikanter med strategisk plasserte mobilitetspunkter. Her vises også tilgang for bil.

Tomtestategier

Med utgangspunkt i de ulike tomteområdene identifisert i kartet under kan man utvikle tomtestrategier som kan sikre ønsket variasjon og gi rom for en større bredde av utviklingsaktører. Ved at kommunen utlyser konseptkonkurranser for enkelte delområder eller bruker andre kriterier for salg av eiendommer enn pris vil man få en større variasjon i bebyggelse og beboersammensetning.

Modell A - Felt D1 og D3

Bymessige områder med kvartalsstruktur. Utviklere kan kjøpe hele kvartaler eller store tomter, men ikke to kvartaler ved siden av hverandre.

Modell B - Felt D2

Småhus på 1-2 etasjer i vannkanten.

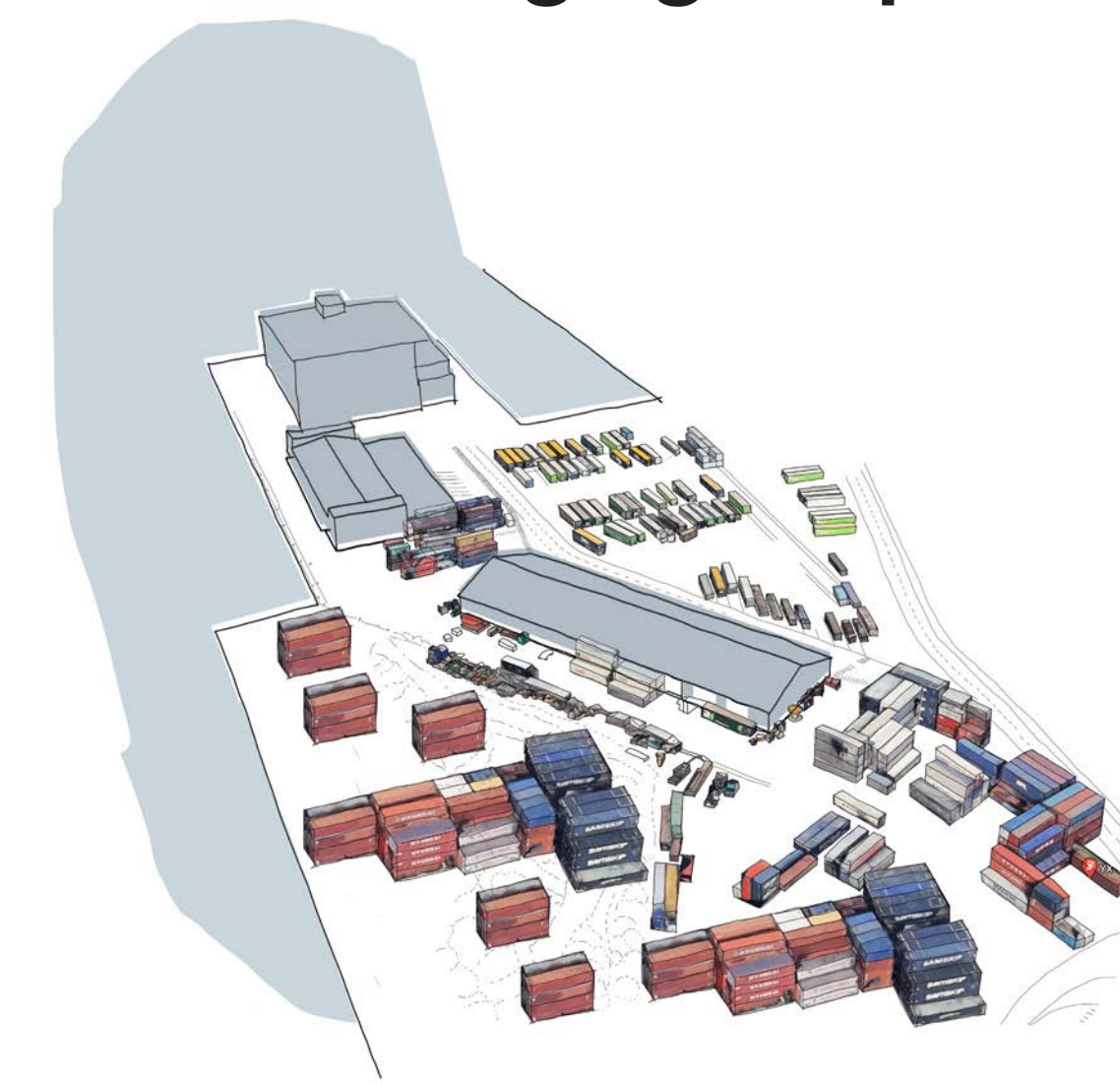
Modell C - Felt S1 og D4

Små tomter for punktbus eller oppbrutte kvartaler for å tilrettelegge for innovasjon, kvalitet og mangfold. Området detaljreguleres i forkant av tomtetildeling og tilrettelegges på denne måten for små utbyggere, arkitektkontorer og byggfelleskap.

Forslagene til ulike tomtestrategier er ytterligere beskrevet i rapporten.

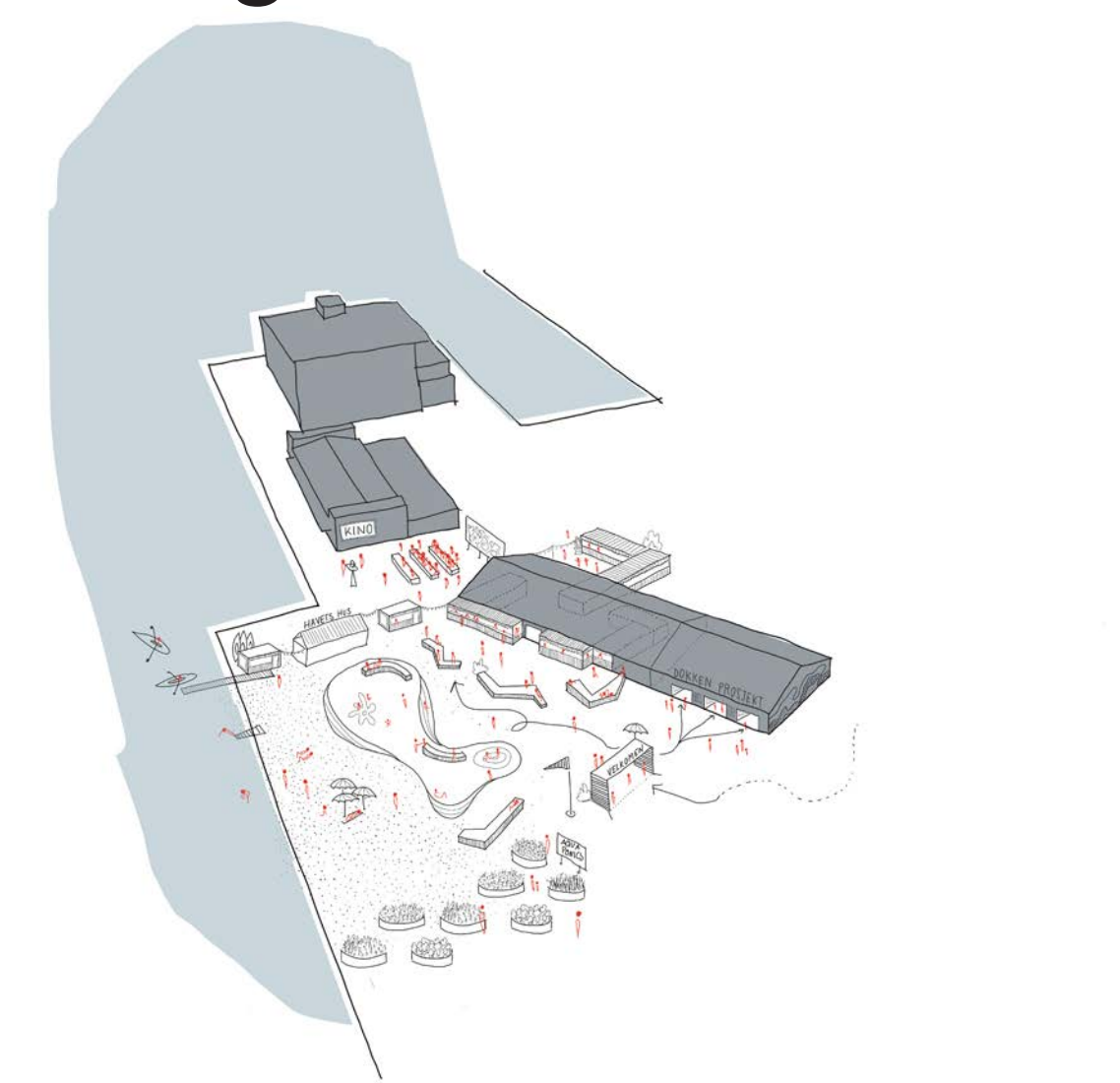
Medvirkning og eksperimentering

Kontainerhavnen 2020

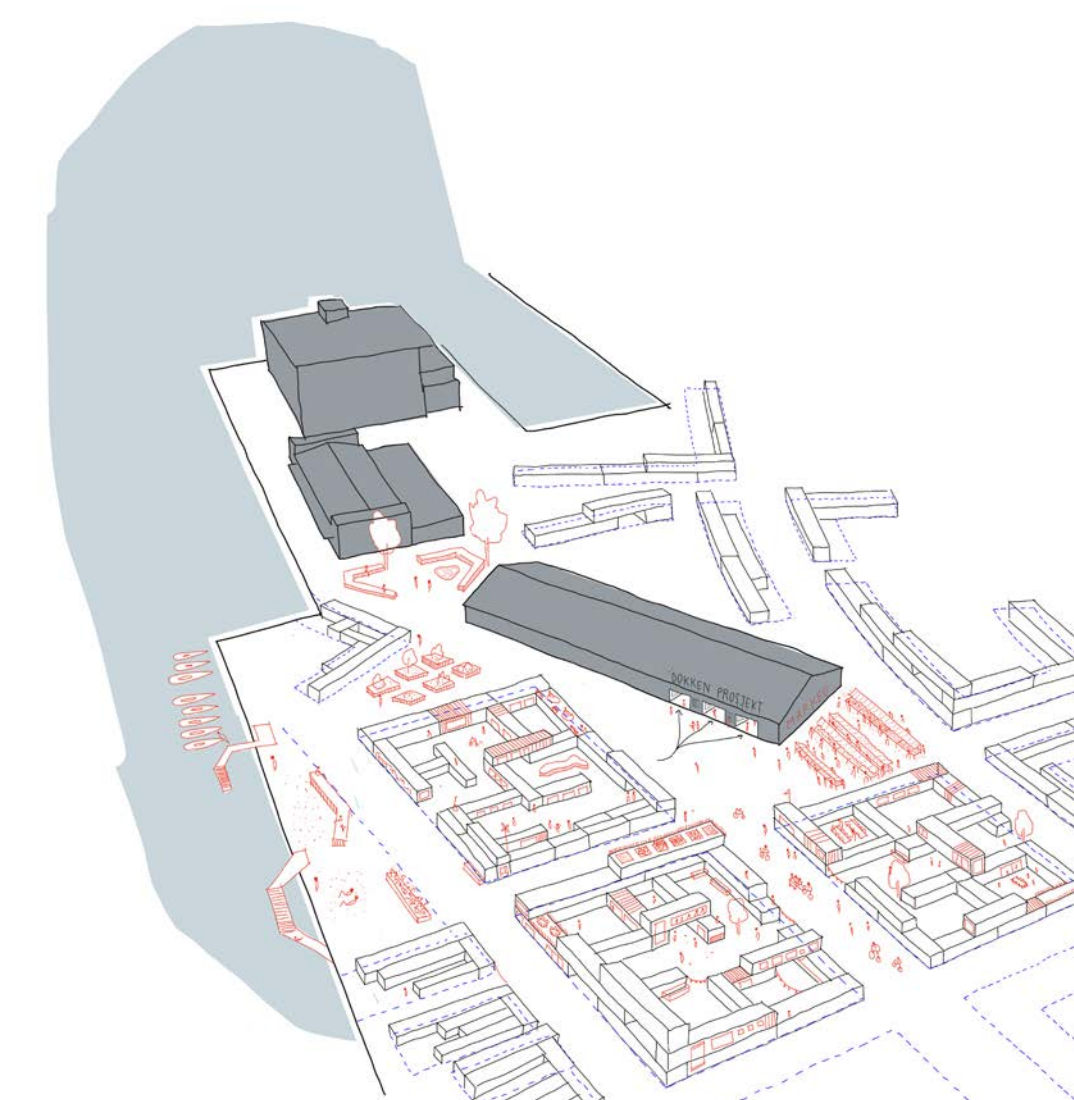
Morgendagens dokken skal syde av liv og bli en naturlig del av byen. For at vi skal lykkes med dette må vi begynne å bruke bydelen så snart områder blir fristilt fra containerdrift. Dette kan enten skje ved at hele områder av havnen åpnes opp eller ved at man lager koridorer som gir folk tilgang til mindre områder.

Tiden frem mot et ferdig område er en mulighet for eksperimentering, stort handlingsrom, folkelig kreativitet, ny læring og felles erfaringer.

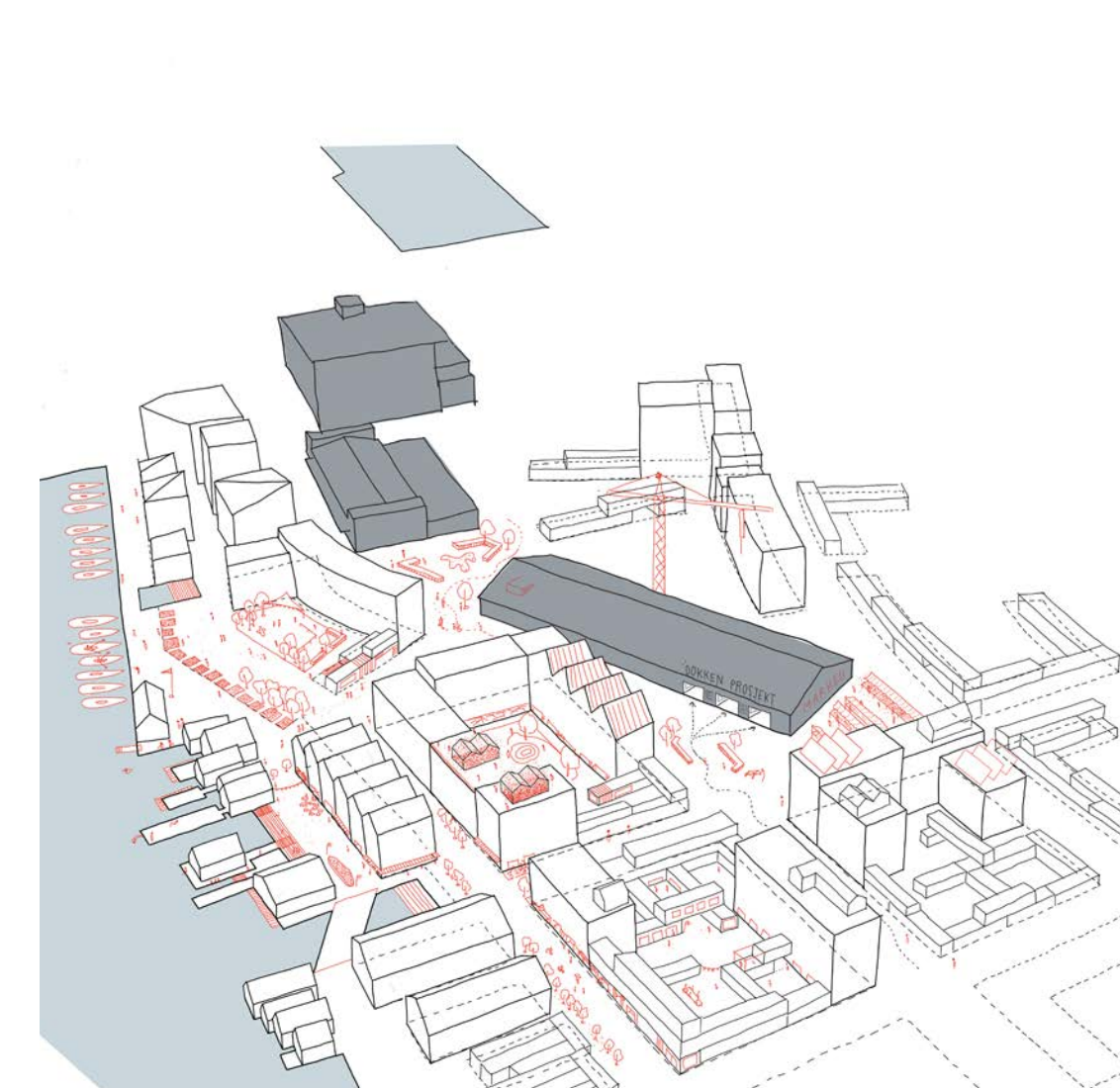
Dokken som laboratorium

Når mennesker vokser, vokser byen. Folk er fulle av visjoner, lidenskap og uuttalte idéer. Bergenserne ser byen fra alle perspektiver. På Dokken kan vi gi folk spillerom for å sette disse ideene ut i livet og gi dem tilgang til eksisterende bygg for å dyrke sine lidenskaper og realisere sine drømmer. Dette vil være med på å definere den nye bydelens identitet og skape tilhørighet til et område som har vært avstengt og utilgjengelig.

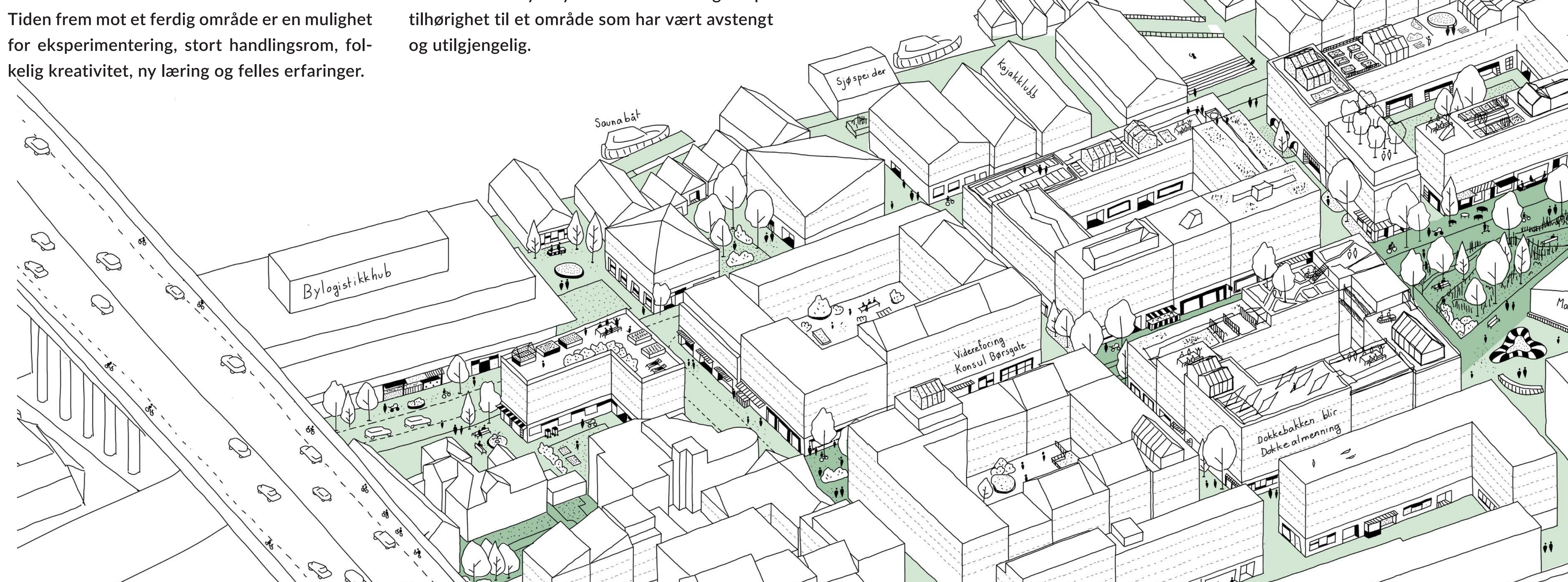
Nye drømmer i og mellom gamle bygg

“The lab is my world” vs “The world is my lab”. Verden endres raskt og ny kunnskap må gi rom for en levende og fleksibel utvikling av området. Med containere kan bystrukturer bygges i full utstrekning. Kvartaler kan erfares og endres. På Dokken er det dermed byens befolkning som får styre byens form.

Fremtidsbyen tar form

Containerbyen får gradvis sin endelige form, og vokser frem i en bydel der identitet kom for hus.

LIVETS BY

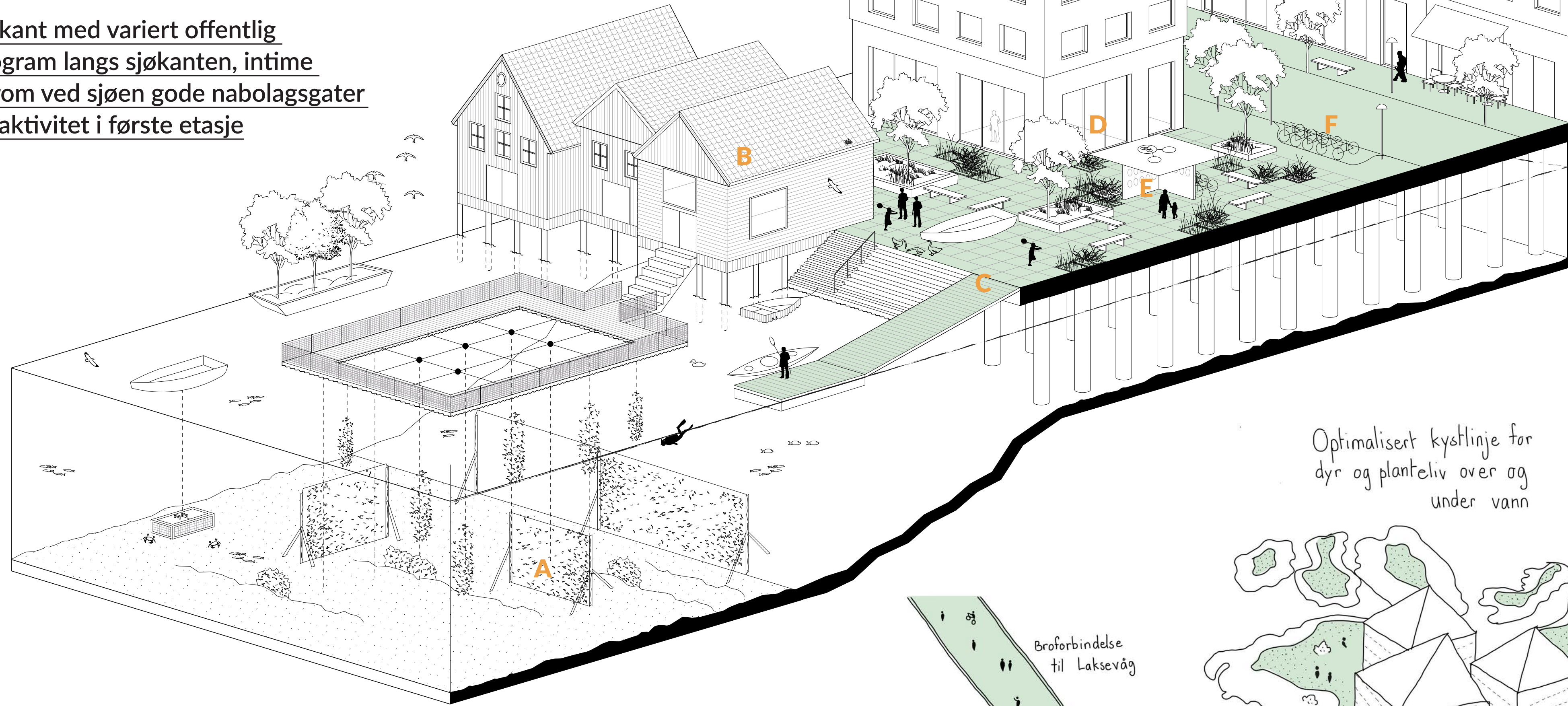
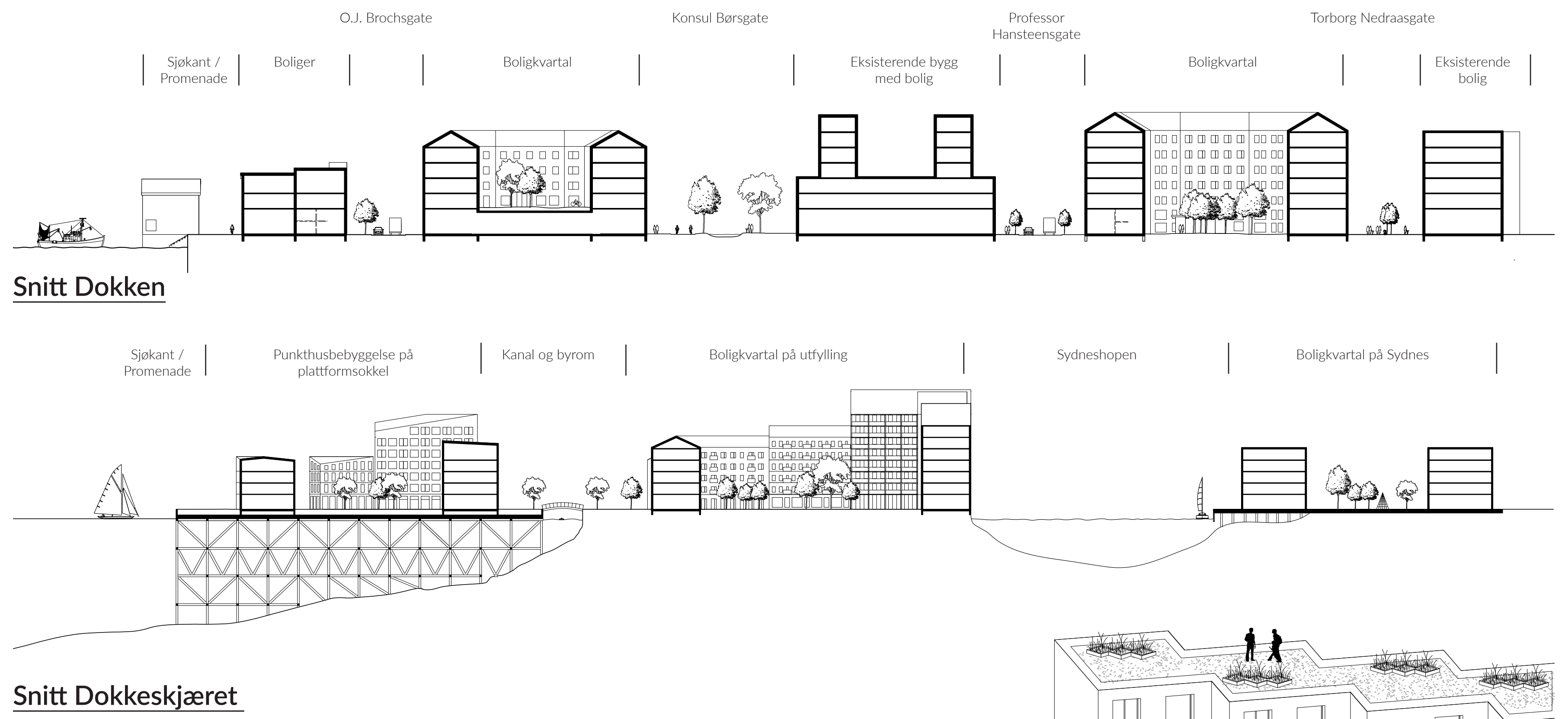

Et fungerende nabolag

- 1 - Et gå- og sykkelbasert nabolag.
- 2 - Biologisk mangfold og sankevekster.
- 3 - Frukttrær i byen.
- 4 - Lokal matproduksjon. Kan vi dyrke mer mellom husene?
- 5 - Flerfunksjonsbygg i nabolaget for produksjon og marked.
- 6 - Lettindustri i nabolaget.
- 7 - Oppsirkuleringsbedrift? Lokal eplesider?
- 8 - Bymarked, REKO ring og torghandlere.
- 9 - Bydelsverksted og mulighet for både små og store utleielokaler
- 10 - Aktive første etasjer med god takhøyde

- 11 - Mulighetsrom for beboerne i byggets førsteetasje. Kan vi skape en arbeidsplass? En kino for nabolaget? Et felleskjøkken som både tilbyr mat til beboere og naboer?
- 12 - Stor variasjon i boligtyper for både enslige og familier.
- 13 - Bygninger som kan endres over tid gjennom beboerplanlegging og selvbygging
- 14 - Lavteknologisk bærekraft med vinduslufing, naturlige materialer og Lokalbaserte energiløsninger

Sjøkant med variert offentlig program langs sjøkanten, intime byrom ved sjøen gode nabolagsgater og aktivitet i første etasje

- A - Alge- og tangproduksjon
- B - Lokaler for foreninger og idrettslag
- C - Båtliv
- D - Mangfold av næringslokaler
- E - Mobilitetspunkt
- F - Bymessig gateliv
- G - Lokal energiproduksjon
- H - Lek i bakgårder
- I - Nabolagskafé

- J - Nabolagskino
- K - Butikk med produksjon
- L - Parkmessig gate med åpen overvannshåndtering
- M - Bevart verkstedhall med boligpåbygg
- N - Kvarter kino

Optimalisert kystlinje for dyr og planteliv over og under vann

Bygård i nabolaget

Høner, kaniner og andre sosiale dyr som trives rundt mennesker, kan egne seg godt i skjermete byrom. De sprer glede og nærhet, og gir mening i hverdagen til mange.

Universell utforming

En by for alle fordrer allmenn tilgjengelighet og rett til aktivitet og livsutfoldelse i små og store grep.

Fleksible åpne rom

Felles gategym og andre åpne lavterskel aktiviteter kobler naboer på tvers av skillelinjer.

Felles fiksefester

Det er bedre å gjøre kjedelige ting sammen med naboen. Nabolaget besitter all nødvendig kunnskap om reparasjon av sykler, verktøy, kler og småelektrisk. Lær av naboen og fiks ting sammen!

Bikuber og honning

Bier og insekter har en stadig mer sentral plass. Direkte og indirekte pollinerer de 30% av maten vår. I tillegg leverer de nydelig honning med smak av nær natur.

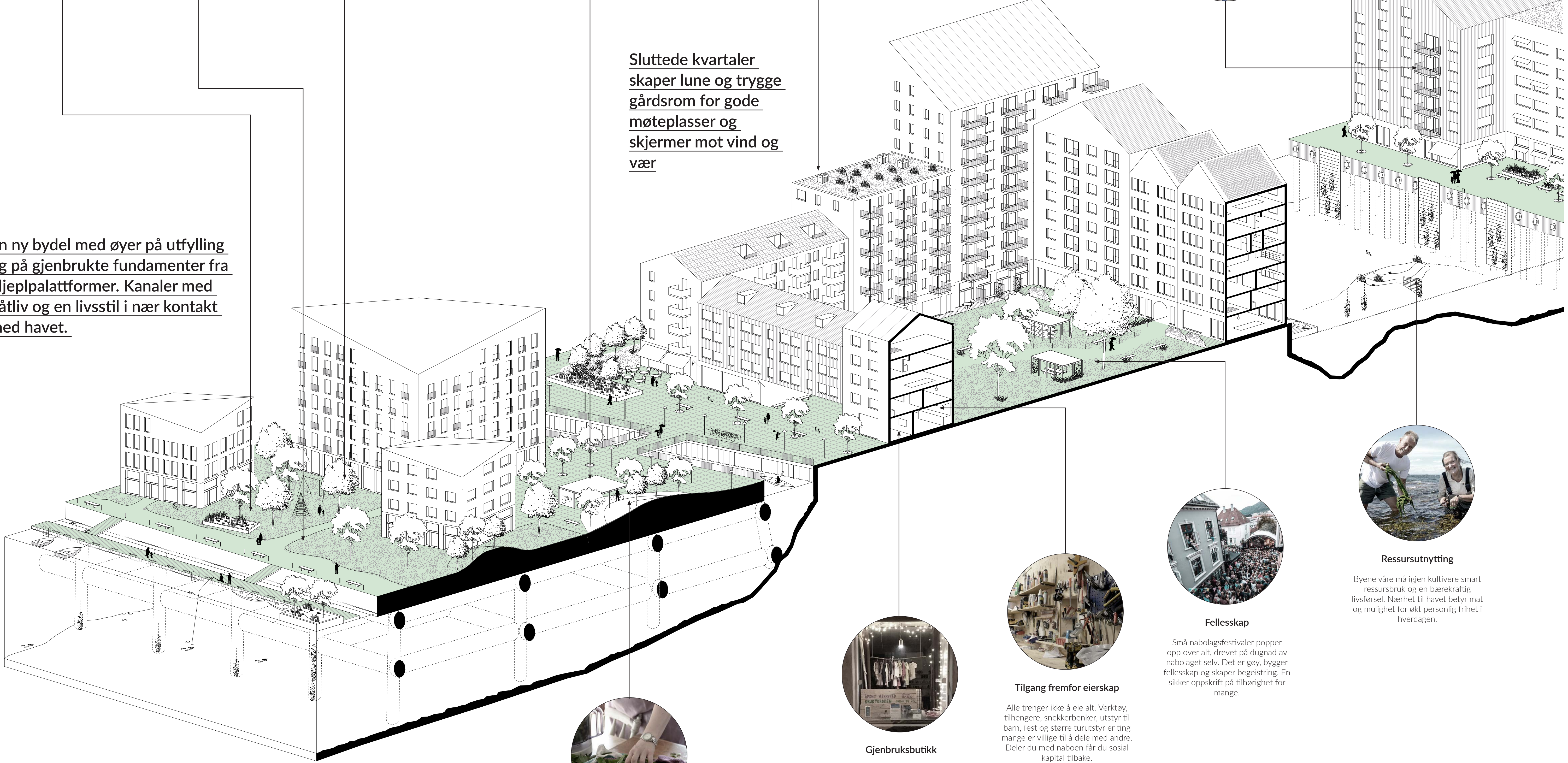
Balkonghage

Det er forbausende mye som kan dyrkes på en balkong. Litt selvforsynt, litt jord under neglene, litt mer fornøyd og litt saktere puls. Men mye bedre følelse.

Sluttede kvartaler skaper lune og trygge gårdsrom for gode møteplasser og skjermer mot vind og vær

En ny bydel med øyer på utfylling og på gjenbrukte fundamenter fra oljeplattformer. Kanaler med båtliv og en livsstil i nær kontakt med havet.

Ressursutnyttning

Byene våre må igjen kultivere smart ressursbruk og en bærekraftig livsførsel. Nærhet til havet betyr mat og mulighet for økt personlig frihet i hverdagen.

Fellesskap

Små nabolagsfestivaler popper opp over alt, drevet på dugnad av nabolaget selv. Det er gøy, bygger fellesskap og skaper begeistring. En sikker oppskrift på tilhørighet for mange.

Tilgang fremfor eierskap

Alle trenger ikke å eie alt. Verktøy, tilhengere, snekkerbenker, utstyr til barn, fest og større turutstyr er ting mange er villige til å dele med andre. Deles du med naboen får du sosial kapital tilbake.

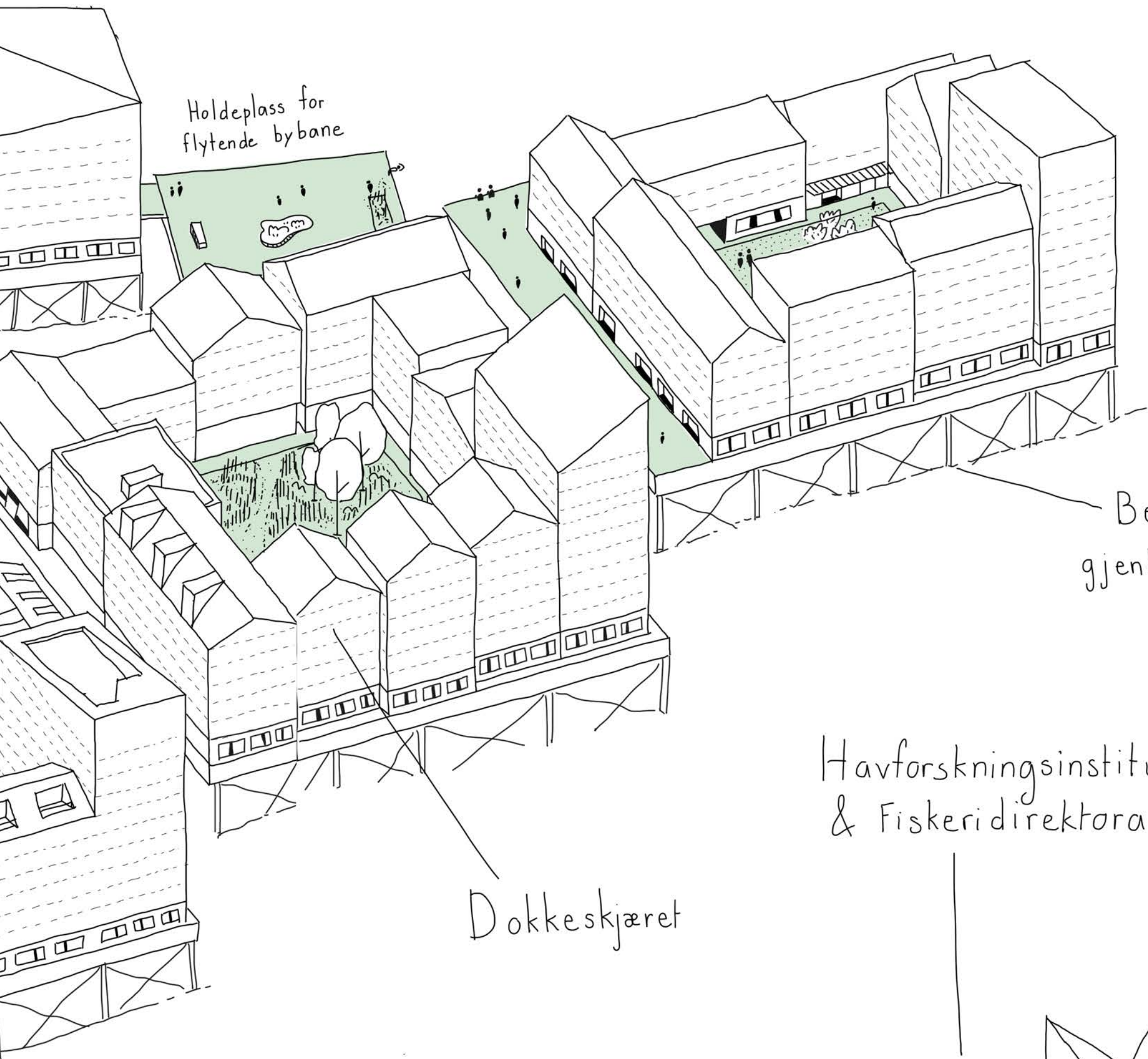
Gjenbruksbutikk

Mange er opptatt av smart gjenbruk, ressursutnyttning og lavt forbruk. Tilrettelegging av byttestrømer, brukmarkeder og mulighet for salg av egne ting er et enkelt tiltak som bygger lokal identitet og bidrar til mer bærekraft.

Sanking

Ramstøkk, lindeblad, brennelse, bær og frukt. Det vokser en rekke næringsrike planter naturlig i norsk natur. De bør etableres i alle bydelene og slik sørge for at kunnskap bevares og sanking er mulig.

Holdeplass for flytende bybane.

Bebyggelse på gjenbrukte plattformbein

Megakosmer

Havforskningsinstituttet & Fiskeridirektoratet

Dokkeskjæret

Fagverksbro fra Heimdalplattformen (2023)

Havplassen

Akvariet

Opplevelsescenter. VilVite

Sydhavs parken

Byterminal

Park på taket av Byterminal